

Tijdgebrek beroeps-archeologen bittere pil voor 'Wesepe-expert' Stegeman

Weseper Enk is een schatkamer

Door HENK TEN KLOOSTER

WESEPE/OLST - Albert Stegeman wordt door collega-amateur-historici geprezen voor zijn 'fotografisch geheugen' van de geschiedenis van zijn geboorteplaats Wesepe. Voor hem is het een bittere pil dat Rijksdienst voor Oudheidkundig Bodemonderzoek (ROB) in Amersfoort onder meer door drukte in Heeten en Raalte geen tijd heeft om geheimen over het verleden van Wesepe te ontsluiten. Vooral nu uit proefboringen is komen vast te staan, dat de Weseper Enk 'volop' overblijfselen bevat uit prehistorie en Romeinse Tijd.

Stegeman is niet verbaasd dat 'kijkoperaties' van de ROB aantoonen dat de Weseper Enk een soort schatkamer is. De amateur-historicus, die in Olst woont, wist van oud-plaatsgenoot Henk ten Have dat er proefboringen plaats hadden. Maar resultaten daarvan had hij nog niet gehoord. Desgevraagd laat hij weten dat de boringen zijn vermoedens bevestigen. „Ik heb altijd al gezegd: Wesepe moet véél ouder zijn dan alom aangenomen. Al vroeg al was er stichting van een kerk. Daarom heb ik altijd aangenomen dat Wesepe veel ouder is dan het oudste document, dat uit 1230 dateert. Nu komt het voor de dag. Terwijl ze

dat bij de ROB in Amersfoort nooit wilden geloven.”

Ook door grote drukte wil de Rijksdienst voorlopig niet overgaan tot opgraven. Beroeps-archeoloog dr. B.J. Groenewoudt constateert weliswaar dat 'we behalve Raalte en Heeten ook Wesepe heel goed in het oog moeten houden', maar zegt dat het voorlopig blijft bij het verkennend onderzoek op de landbouwgronden. Anders dan 'Heeten' en 'Raalte' geldt de Weseper Enk voor de ROB als betrekkelijk onbedreigd. Opgravingen in beide andere plaatsen waren nodig, omdat nieuwbouw en vestiging van industrie het zogenaamde 'bodemarchief' bedreigden. Maar in Wesepe blijft het 'archief' goed bewaard omdat het bedekt wordt door landbouwgronden. Koeien verstoren dat archief niet. Mais evenmin.

„Ons geluk is dat de sporen veilig zijn gesteld”, constateert Groenewoudt. „Want we hebben het al veel te druk.” Voorlopig moeten belangstellenden voor de historie van Wesepe zich tevreden stellen met resultaten van 'steekproeven'. Hoewel ook bij de ROB nieuwsgierigheid naar een mogelijk belangrijke schakel met het verleden van het verderop gelegen Heeten, wel prikkelt. „Het bodemarchief van Wesepe is wetenschappelijk gezien heel interessant.”

Historici hebben Wesepe in verband gebracht met het keltisch verleden van deze streek. Aangenomen wordt, dat Kelten Salland bevolkten voordat in het kader van volksverhuizingen germaanse stammen hun plaats innamen dan wel zich vermengden met achterblijvers. In de gemeentegids van Olst wordt 'meest aannemelijk' genoemd, dat de naam ook een keltische oorsprong heeft. Wese zou weide betekenen en spe water. „Wesepe wil dus zeggen: een drassige weide.”

Maar of je inderdaad voor wat betreft de prehistorie, toen er op het huidige industrieterrein de Zegge in Raalte een 'raadselachtig' volk leefde, mag spreken van Kelten, durft ROB-onderzoeker Groenewoudt niet te bevestigen. „Het is gewoon niet bekend. Pas de Romeinse geschiedschrijvers noemen namen van volken.” Hij vindt het niet verantwoord, om dan ook maar namen op de bewoners 'te plakken'.

Vondsten zouden wel wat meer aanwijzingen kunnen verschaffen over de vroegere bewoners van Wesepe. Maar voorlopig blijft het verleden van Wesepe bedekt onder een flinke laag landbouwgrond. Olstenaar Stegeman (47), geboren en getogen Wesepeenaar, vindt dat wel jammer. „Wat mij betreft mag de zaak op de kop”,

zegt hij. Maar de kans dat dit werkelijk gaat gebeuren is klein, weet de expert geschiedenis Wesepe. „Er zitten veel haken en ogen aan. Boeren zullen er nogal huiverig voor zijn.”

Spoorlijn

Mogelijk is een deel van het 'bodemarchief' al verstoord. Proefboringen van het ROB zijn namelijk verricht op hoger gelegen landbouwgronden ten oosten en noorden van Wesepe, op de Weseper Enk. Een deel van dit gebied wordt doorsneden door het oude tracé van de spoorlijn Deventer-Wesepe-Raalte-Ommen, in 1910 aangelegd.

Stegeman: „Toen hadden ze dus al ook al heel wat kunnen vinden. Maar ja, destijds wist waarschijnlijk nog geen hond veel over archeologie. Toen de lijn werd opgeheven, in 1935, kon men gratis grint halen.” Maar niet alle sporen van die lijn zijn verdwenen. „Als het flink geregend heeft, kun je het tracé ook nu nog heel goed volgen. Dan komt het grint weer voor de dag.”

Het zou Stegeman niks verbazen, als blijkt dat Wesepe veel ouder is dan bijvoorbeeld Olst en Welsum. „Wesepe was een vrij afgesloten gebied, waar weinig connecties met Olst bestonden. Wesepeenaar

ren vormden een zelfstandig volk. Dat is trouwens nog altijd zo, ook op bestuurlijk gebied.” Overigens valt er weinig met een bodemarchief te doen voor bijvoorbeeld vieringen van zoveeljarig bestaan, zoals in Olst (bijna 1050) en Welsum (700). „Dan ben je aangewezen op documenten. Je kunt bij bodemschatten alleen maar een slag in de lucht doen.”

Bronzen bijl

Bodemonderzoek kan de kijk op het Sallandse verleden snel ingrijpend veranderen, constateert Stegeman. Hij verwijst naar de vondst van een bronzen bijl door zijn buurman Niezen, vorig jaar. Niezen speurde met een metaaldetector aan de voet van de IJsseldijk in Rande (gemeente Diepenveen). Een ander aardig stukje verleden betreft gouden Germaanse halssnoeren, gemaakt van omgesmede munten. Die zijn gevonden bij de 'defensiedam' in de Olster buurtschap Hengforden, tegenover landgoed De Haere. Opvallend is volgens Stegeman, dat vondsten uit de Sallandse bodem her en der verspreid in Nederland zijn ondergebracht. Zo is een ooit door een boer op Fortmond aangetroffen kogelpot uit de ijzertijd met verbrande lichaamsresten, naar een museum in Enschede gegaan. En ook, dat er slordig met archeologische voorwerpen is omgesprongen. „Op Fortmond is nog zo'n urn aangetroffen, een niet helemaal gaaf exemplaar, die waarschijnlijk weggegooid is.”